DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 1
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 1)

1. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Kıyıdaki Fener***
>
> *Akşam olur, gönlümde sızı kalır,*
> *Rüzgâr sokakta eski türkü arar,*
> *Kıyıda fener yolcuyu bekliyor,*
> *Dalgalar yorgun, kuma uzanıyor.*
>
> *Işığı suya düşer damla damla,*
> *Gece bir kuş gibi iner kıyıya,*
> *Bin yıldır bekler o taşın üstünde,*
> *Sabrı dağ kadar, gönlü deniz kadar.*
>
> *Her gemi bir hikâye taşır ona,*
> *Fener susar, dinler hepsini sessiz,*
> *Gün ağarır, uykuya dalar fener,*
> *Kıyıda yalnız ayak izi kalır.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

1.1. Şiirin **konusunu**, **temasını** ve şiire hâkim olan **duyguyu** yazınız.

1.2. Aşağıdaki tabloda şiirden alınan dizeler verilmiştir. Her dizede kullanılan **edebî sanatın adını** ve bu sanatın dizeye kattığı anlamı yazınız.

Dize	Edebî sanat	Dizeye kattığı anlam
Dalgalar yorgun, kuma uzanıyor.		
Gece bir kuş gibi iner kıyıya		
Bin yıldır bekler o taşın üstünde		
Işığı suya düşer damla damla		

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

1.3. "Her gemi bir hikâye taşır ona" dizesinde şair, hangi kelimeye sözlük anlamı dışında bir anlam yüklemiştir? Bu dizedeki **imgeyi** şiirin bütününden hareketle açıklayınız.

1.4. Aşağıdaki tabloda verilen ses olaylarının her biri için şiirden birer örnek kelime ya da kelime grubu yazınız. Ardından bu ses olaylarının şiirin söyleyişine katkısını **bir cümleyle** belirtiniz.

Ses olayı	Şiirden örnek
Ünsüz yumuşaması	
Ünsüz benzeşmesi (sertleşmesi)	
Ünlü düşmesi	
Ünlü daralması	
Ulama	

Söyleyişe katkısı: .....

2. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***İlahi***
>
> *Aşkın aldı benden beni*
> *Bana seni gerek seni*
> *Ben yanarım dünü günü*
> *Bana seni gerek seni*
>
> *Ne varlığa sevinirim*
> *Ne yokluğa yerinirim*
> *Aşkın ile avunurum*
> *Bana seni gerek seni*
>
> *Aşkın âşıklar öldürür*
> *Aşk denizine daldırır*
> *Tecelli ile doldurur*
> *Bana seni gerek seni*
>
> ***Yunus Emre*** *(Yunus Emre Dîvânı'ndan; günümüz Türkçesiyle yaygın okunuşu, ilk üç dörtlük)*
>
> *Sözlükçe: dünü günü: gece gündüz · yerinmek: üzülmek, hayıflanmak · tecelli: (tasavvufta) Tanrı'nın varlığının gönülde belirmesi, görünmesi*

2.1. Şiirde söyleyicinin "sen" diye seslendiği varlık kimdir? Buradan hareketle şiirin **temasını** ve **ana duygusunu** yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2.2. Aşağıdaki tabloda şiirden alınan dizeler verilmiştir. Her dizedeki **edebî sanatı** belirleyiniz ve bu sanatın dizeye kattığı anlamı açıklayınız.

Dize	Edebî sanat	Dizeye kattığı anlam
Ben yanarım dünü günü		
Ne varlığa sevinirim / Ne yokluğa yerinirim		
Aşk denizine daldırır		

2.3. a) "Bana seni gerek seni" dizesinin her dörtlüğün sonunda tekrar edilmesinin şiirin söyleyişine ve anlamına katkısını açıklayınız.

b) Aşağıdaki tabloda verilen dizeleri, taşıdıkları anlamı koruyarak **günlük dille** ifade ediniz.

Şiirdeki ifade (edebî dil)	Günlük dildeki karşılığı
Ben yanarım dünü günü	
Aşkın ile avunurum	

3. Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Kelimenin Ağırlığı***
>
> *Çocukken dedem, bir şey anlatacağı zaman önce bir süre susardı. Ben o sessizliği unutkanlık sanırdım; sonradan anladım ki dedem kelime seçiyordu. Aynı olayı anlatan iki cümle düşünüyorum şimdi: "Yağmur yağdı, sokaklar ıslandı." ve "Yağmur, sokakların tozunu alıp götürdü." İkisi de doğru. Ama birincisi bana yalnızca bir haber verirken ikincisi sokağı gözümün önüne getiriyor; tozun gidişini, taşların parlayışını görüyorum. Fark, olayın kendisinde değil; kelimenin ağırlığında.*
>
> *Edebiyatın yaptığı şey belki de budur: günlük dilde yan yana gelmeyen kelimeleri buluşturmak, aşınmış bir sözü **yontup** yeniden parlatmak. Bir şair "yanıyorum" dediğinde yalnız bir sıcaklığı söylemiyor; bir özlemi, bir aşkı da söylüyor. Biz de okurken o sözün altında ne olduğunu kazıyoruz.*
>
> *Şunu iddia etmiyorum: Her süslü cümle güzeldir. Tam tersine, süs çoğu zaman anlamı örter. Bazen tek bir yalın kelime, bir sayfa dolusu **yavan** cümleden daha çok şey söyler. Ölçü nedir, bilmiyorum; belki de ölçü yoktur. Ama dedemin sessizliğini hâlâ hatırlıyorum ve her yazmaya oturduğumda kelimelerimi onun gibi tartmaya çalışıyorum. Belki hiç o ağırlığı tutturamayacağım. Olsun; denemek bile bir şeydir.*
>
> *(Bir yazarın denemesinden — sınav için yazılmış özgün metin)*

3.1. Metnin **konusunu**, **ana düşüncesini** ve **yazılış amacını** yazınız.

3.2. Aşağıdaki tabloda deneme türünün bazı özellikleri verilmiştir. Her özellik için okuduğunuz metinden **kanıt olabilecek bir cümle ya da ifade** yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Deneme türünün özelliği	Metinden kanıt
Yazar, kesin sonuçlara varmaz.	
Yazar, kendisiyle konuşur gibi içten bir anlatım kullanır.	
Yazar, gözlem ve deneyimlerinden yararlanır.	
Yazar, kişisel görüşlerini kanıtlama zorunluluğu duymadan dile getirir.	

3.3. Metinde koyu yazılan **yontup** ve **yavan** kelimelerinin metindeki anlamlarını bağlamdan hareketle yazınız.

3.4. Yazarın *"Bir şair 'yanıyorum' dediğinde yalnız bir sıcaklığı söylemiyor; bir özlemi, bir aşkı da söylüyor."* cümlesini, 2. sorudaki ilahiden uygun bir dizeyle ilişkilendirerek açıklayınız.

4. Bir dağ köyünde aynı bahar sabahı iki farklı metinde anlatılmıştır. Metin A köy muhtarlığının duyurusu, Metin B bir şairin dörtlüğüdür. Metinleri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Metin A — Duyuru***
>
> *Köyümüzde kar, yayla yolunun üst kesiminde de erimiştir. Yayla yolu 15 Mayıs'tan itibaren araç geçişine açılacaktır. Dere seviyesi yükseldiğinden köprü geçişlerinde dikkatli olunması rica olunur. Otlaklarda ot boyu yeterli düzeye ulaşmıştır; hayvanlarını yaylaya çıkaracak olanların muhtarlığa bilgi vermesi gerekmektedir.*
>
> ***Metin B***
>
> *Kar gitti, dağ omzundan yükü attı,*
> *Dere coştu, yeni türkü tutturdu,*
> *Çimen bir yeşil halı serdi yola,*
> *Yayla kapıyı araladı bize.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün dörtlük)*

4.1. a) Metin A'nın iletisi **açık** mı, **örtük** mü? Gerekçesiyle yazınız. b) Metin B'nin **örtük iletisini** yazınız. c) İki metinden hangisi yoruma daha açıktır? Gerekçesiyle belirtiniz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

4.2. Aynı bahar sabahını bir ressam da tuvale aktarmıştır. Edebiyat ve resim, güzel sanatların hangi gruplarında yer alır? Her ikisinin **malzemesini** yazınız.

4.3. Aşağıdaki tabloyu, iki metni karşılaştırarak doldurunuz.

Ölçüt	Metin A	Metin B
Yazılış amacı		
Kelimelerin kullanımı (gerçek anlam / mecaz–imge)		
Karın erimesini anlatan ifade		
Okurdan beklenen		

5. Bir öğrenci, 1. sorudaki "Kıyıdaki Fener" şiirini betimleme paragrafına dönüştürmek için aşağıdaki taslağı yazmıştır. Taslağı okuyup soruları cevaplayınız.

> *Akşam olunca kumsalda ki fener yavaş yavaş uyanır. Rüzgar sokaklarda eski bir türkü arar gibi dolaşır, dalgalar yorgun yolcular gibi kuma uzanır. Fener yüzyıllardır aynı taşın üstünde durur; sabrı dağ kadar gönlü deniz kadar geniştir. Gemiler geçdikçe hepsini sessizce dinler, onların ışıklarıda suya damla damla düşer. Fener için herşey bir hikâyedir. Gün ağarınca akdeniz'in üstüne beyaz bir sessizlik iner ve kıyıda yanlız ayak izleri kalır.*

5.1. Taslakta **sekiz** yazım ve noktalama yanlışı vardır. Yanlışları bulup doğru biçimlerini aşağıdaki tabloya yazınız.

Yanlış	Doğru

5.2. 4. sorudaki **Metin B** dörtlüğünü, dörtlüğün temasını ve ana duygusunu koruyarak **6–8 cümlelik bir betimleme paragrafı** olarak yeniden yazınız. Dörtlüğün dizelerini aynen aktarmayınız. Paragrafınız aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilecektir:

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

- Dörtlüğün temasına ve ana duygusuna uygunluk
- Betimleme unsurları (niteleyici kelimeler, duyulara seslenen ifadeler, imge ve çağrışım)
- Paragraf bütünlüğü ve cümleler arası akış
- Yazım kuralları (büyük harf, ayrı/bitişik yazım, düzeltme işareti)
- Noktalama işaretleri
- Uzunluk (6–8 cümle) ve özgünlük

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif

DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 1

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 1)

1. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Kıyıdaki Fener***
>
> *Akşam olur, gönlümde sızı kalır,*
> *Rüzgâr sokakta eski türkü arar,*
> *Kıyıda fener yolcuyu bekliyor,*
> *Dalgalar yorgun, kuma uzanıyor.*
>
> *Işığı suya düşer damla damla,*
> *Gece bir kuş gibi iner kıyıya,*
> *Bin yıldır bekler o taşın üstünde,*
> *Sabrı dağ kadar, gönlü deniz kadar.*
>
> *Her gemi bir hikâye taşır ona,*
> *Fener susar, dinler hepsini sessiz,*
> *Gün ağarır, uykuya dalar fener,*
> *Kıyıda yalnız ayak izi kalır.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

1.1. Şiirin **konusunu**, **temasını** ve şiire hâkim olan **duyguyu** yazınız.

1.2. Aşağıdaki tabloda şiirden alınan dizeler verilmiştir. Her dizede kullanılan **edebî sanatın adını** ve bu sanatın dizeye kattığı anlamı yazınız.

Dize	Edebî sanat	Dizeye kattığı anlam
Dalgalar yorgun, kuma uzanıyor.		
Gece bir kuş gibi iner kıyıya		
Bin yıldır bekler o taşın üstünde		
Işığı suya düşer damla damla		

1.3. "Her gemi bir hikâye taşır ona" dizesinde şair, hangi kelimeye sözlük anlamı dışında bir anlam yüklemiştir? Bu dizedeki **imgeyi** şiirin bütününden hareketle açıklayınız.

1.4. Aşağıdaki tabloda verilen ses olaylarının her biri için şiirden birer örnek kelime ya da kelime grubu yazınız. Ardından bu ses olaylarının şiirin söyleyişine katkısını **bir cümleyle** belirtiniz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Ses olayı	Şiirden örnek
Ünsüz yumuşaması	
Ünsüz benzeşmesi (sertleşmesi)	
Ünlü düşmesi	
Ünlü daralması	
Ulama	

Söyleyişe katkısı: .....

2. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***İlahi***
>
> *Aşkın aldı benden beni*
> *Bana seni gerek seni*
> *Ben yanarım dünü günü*
> *Bana seni gerek seni*
>
> *Ne varlığa sevinirim*
> *Ne yokluğa yerinirim*
> *Aşkın ile avunurum*
> *Bana seni gerek seni*
>
> *Aşkın âşıklar öldürür*
> *Aşk denizine daldırır*
> *Tecelli ile doldurur*
> *Bana seni gerek seni*
>
> ***Yunus Emre*** *(Yunus Emre Dîvânı'ndan; günümüz Türkçesiyle yaygın okunuşu, ilk üç dörtlük)*
>
> *Sözlükçe: dünü günü: gece gündüz · yerinmek: üzülmek, hayıflanmak · tecelli: (tasavvufta) Tanrı'nın varlığının gönülde belirmesi, görünmesi*

2.1. Şiirde söyleyicinin "sen" diye seslendiği varlık kimdir? Buradan hareketle şiirin **temasını** ve **ana duygusunu** yazınız.

2.2. Aşağıdaki tabloda şiirden alınan dizeler verilmiştir. Her dizedeki **edebî sanatı** belirleyiniz ve bu sanatın dizeye kattığı anlamı açıklayınız.

Dize	Edebî sanat	Dizeye kattığı anlam
Ben yanarım dünü günü		
Ne varlığa sevinirim / Ne yokluğa yerinirim		
Aşk denizine daldırır		

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2.3. a) "Bana seni gerek seni" dizesinin her dörtlüğün sonunda tekrar edilmesinin şiirin söyleyişine ve anlamına katkısını açıklayınız.

b) Aşağıdaki tabloda verilen dizeleri, taşıdıkları anlamı koruyarak **günlük dille** ifade ediniz.

Şiirdeki ifade (edebî dil)	Günlük dildeki karşılığı
Ben yanarım dünü günü	
Aşkın ile avunurum	

3. Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Kelimenin Ağırlığı***
>
> *Çocukken dedem, bir şey anlatacağı zaman önce bir süre susardı. Ben o sessizliği unutkanlık sanırdım; sonradan anladım ki dedem kelime seçiyordu. Aynı olayı anlatan iki cümle düşünüyorum şimdi: "Yağmur yağdı, sokaklar ıslandı." ve "Yağmur, sokakların tozunu alıp götürdü." İkisi de doğru. Ama birincisi bana yalnızca bir haber verirken ikincisi sokağı gözümün önüne getiriyor; tozun gidişini, taşların parlayışını görüyorum. Fark, olayın kendisinde değil; kelimenin ağırlığında.*
>
> *Edebiyatın yaptığı şey belki de budur: günlük dilde yan yana gelmeyen kelimeleri buluşturmak, aşınmış bir sözü **yontup** yeniden parlatmak. Bir şair "yanıyorum" dediğinde yalnız bir sıcaklığı söylemiyor; bir özlemi, bir aşkı da söylüyor. Biz de okurken o sözün altında ne olduğunu kazıyoruz.*
>
> *Şunu iddia etmiyorum: Her süslü cümle güzeldir. Tam tersine, süs çoğu zaman anlamı örter. Bazen tek bir yalın kelime, bir sayfa dolusu **yavan** cümleden daha çok şey söyler. Ölçü nedir, bilmiyorum; belki de ölçü yoktur. Ama dedemin sessizliğini hâlâ hatırlıyorum ve her yazmaya oturduğumda kelimelerimi onun gibi tartmaya çalışıyorum. Belki hiç o ağırlığı tutturamayacağım. Olsun; denemek bile bir şeydir.*
>
> *(Bir yazarın denemesinden — sınav için yazılmış özgün metin)*

3.1. Metnin **konusunu**, **ana düşüncesini** ve **yazılış amacını** yazınız.

3.2. Aşağıdaki tabloda deneme türünün bazı özellikleri verilmiştir. Her özellik için okuduğunuz metinden **kanıt olabilecek bir cümle ya da ifade** yazınız.

Deneme türünün özelliği	Metinden kanıt
Yazar, kesin sonuçlara varmaz.	
Yazar, kendisiyle konuşur gibi içten bir anlatım kullanır.	
Yazar, gözlem ve deneyimlerinden yararlanır.	
Yazar, kişisel görüşlerini kanıtlama zorunluluğu duymadan dile getirir.	

3.3. Metinde koyu yazılan **yontup** ve **yavan** kelimelerinin metindeki anlamlarını bağlamdan hareketle yazınız.

3.4. Yazarın *"Bir şair 'yanıyorum' dediğinde yalnız bir sıcaklığı söylemiyor; bir özlemi, bir aşkı da söylüyor."* cümlesini, 2. sorudaki ilahiden uygun bir dizeyle ilişkilendirerek açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

4. Bir dağ köyünde aynı bahar sabahı iki farklı metinde anlatılmıştır. Metin A köy muhtarlığının duyurusu, Metin B bir şairin dörtlüğüdür. Metinleri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Metin A — Duyuru***
>
> *Köyümüzde kar, yayla yolunun üst kesiminde de erimiştir. Yayla yolu 15 Mayıs'tan itibaren araç geçişine açılacaktır. Dere seviyesi yükseldiğinden köprü geçişlerinde dikkatli olunması rica olunur. Otlaklarda ot boyu yeterli düzeye ulaşmıştır; hayvanlarını yaylaya çıkaracak olanların muhtarlığa bilgi vermesi gerekmektedir.*
>
> ***Metin B***
>
> *Kar gitti, dağ omzundan yükü attı,*
> *Dere coştu, yeni türkü tutturdu,*
> *Çimen bir yeşil halı serdi yola,*
> *Yayla kapıyı araladı bize.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün dörtlük)*

4.1. a) Metin A'nın iletisi **açık** mı, **örtük** mü? Gerekçesiyle yazınız. b) Metin B'nin **örtük iletisini** yazınız. c) İki metinden hangisi yoruma daha açıktır? Gerekçesiyle belirtiniz.

4.2. Aynı bahar sabahını bir ressam da tuvale aktarmıştır. Edebiyat ve resim, güzel sanatların hangi gruplarında yer alır? Her ikisinin **malzemesini** yazınız.

4.3. Aşağıdaki tabloyu, iki metni karşılaştırarak doldurunuz.

Ölçüt	Metin A	Metin B
Yazılış amacı		
Kelimelerin kullanımı (gerçek anlam / mecaz–imge)		
Karın erimesini anlatan ifade		
Okurdan beklenen		

5. Bir öğrenci, 1. sorudaki "Kıyıdaki Fener" şiirini betimleme paragrafına dönüştürmek için aşağıdaki taslağı yazmıştır. Taslağı okuyup soruları cevaplayınız.

> *Akşam olunca kumsalda ki fener yavaş yavaş uyanır. Rüzgar sokaklarda eski bir türkü arar gibi dolaşır, dalgalar yorgun yolcular gibi kuma uzanır. Fener yüzyıllardır aynı taşın üstünde durur; sabrı dağ kadar gönlü deniz kadar geniştir. Gemiler geçdikçe hepsini sessizce dinler, onların ışıklarıda suya damla damla düşer. Fener için herşey bir hikâyedir. Gün ağarınca akdeniz'in üstüne beyaz bir sessizlik iner ve kıyıda yanlız ayak izleri kalır.*

5.1. Taslakta **sekiz** yazım ve noktalama yanlışı vardır. Yanlışları bulup doğru biçimlerini aşağıdaki tabloya yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Yanlış	Doğru

5.2. 4. sorudaki **Metin B** dörtlüğünü, dörtlüğün temasını ve ana duygusunu koruyarak **6–8 cümlelik bir betimleme paragrafı** olarak yeniden yazınız. Dörtlüğün dizelerini aynen aktarmayınız. Paragrafınız aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilecektir:

- Dörtlüğün temasına ve ana duygusuna uygunluk
- Betimleme unsurları (niteleyici kelimeler, duyulara seslenen ifadeler, imge ve çağrışım)
- Paragraf bütünlüğü ve cümleler arası akış
- Yazım kuralları (büyük harf, ayrı/bitişik yazım, düzeltme işareti)
- Noktalama işaretleri
- Uzunluk (6–8 cümle) ve özgünlük

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi, KB2.14. Yorumlama Becerisi
2	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi, KB2.14. Yorumlama Becerisi
3	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi, KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi
4	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.7. Karşılaştırma Becerisi, KB2.5. Sınıflandırma Becerisi
5	TDE4.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulayabilme	KB1.3. Yazma, KB2.15. Yansıtma Becerisi

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	5.1	5.2	Toplam
5	8	5	6	4	6	6	6	8	4	4	6	4	8	8	12	100

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (5 PUAN)

Konu (2 puan): Kıyıdaki bir deniz fenerinin gece boyunca gemileri ve yolcuları bekleyişi. **Tema** (2 puan): bekleyiş / sabır (yalnızlık da kabul edilir). **Hâkim duygu** (1 puan): hüzün, özlem (yalnızlık duygusu da kabul). **KISMİ PUAN:** Konu ile tema birbirine karıştırılmış ancak biri doğruysa 2 puan; yalnız duygu doğruysa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da şiirle ilgisiz cevap.

1.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Her dize için sanat adı 1 puan, kattığı anlam 1 puan.

- *Dalgalar yorgun, kuma uzanıyor.* → **Teşhis (kişileştirme)**: Dalgalara insana özgü yorulma ve uzanma özellikleri yüklenmiş; deniz canlı bir varlık gibi gösterilerek akşamın durgunluğu hissettirilmiştir.
- *Gece bir kuş gibi iner kıyıya* → **Teşbih (benzetme)**: Gece (benzeyen) kuşa (benzetilen) "gibi" edatıyla benzetilmiş; gecenin kıyıya sessizce ve yavaşça gelişi somutlaştırılmıştır.
- *Bin yıldır bekler o taşın üstünde* → **Mübalağa (abartma)**: Fenerin bekleyişi "bin yıl" ile abartılarak sabrı ve kalıcılığı vurgulanmıştır.
- *Işığı suya düşer damla damla* → **Kapalı istiare (eğretileme)**: Işık, damlayan bir sıvıya benzetilmiş; benzetilen söylenmeden yalnız benzeyen (ışık) verilmiştir. Işığın suya yavaş yavaş yansıması görselleştirilmiştir. ("İstiare" cevabı da kabul edilir.) **KISMİ PUAN:** Sanat adı doğru, açıklama yoksa 1 puan; dördüncü dizede "teşbih" yazılmışsa sanat puanı verilmez, açıklama uygunsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tüm sanatlar yanlış.

1.3. TAM PUAN (5 PUAN)

Sözlük anlamı dışında kullanılan kelime **hikâye** (taşımak fiili de mecazlıdır; ikisinden biri yeterlidir) (2 puan). İmgenin açıklaması (3 puan): Gemiler, uzak yerlerden gelen insanların yaşanmışlıklarını, haberlerini ve anılarını "hikâye" olarak fenere getirir; fener bu hikâyeleri sessizce "dinleyen" bir tanık gibidir. Böylece fener, sabırla bekleyen ve her şeyi gören bir insan görünümü kazanır. Örnek cevap: "Şair hikâye kelimesine 'gemilerle gelen insanların yaşadıkları' anlamını yüklemiş; feneri de bu yaşanmışlıkları dinleyen sessiz bir tanık olarak göstermiştir." **KISMİ PUAN:** Kelime doğru, açıklama yüzeysel ("gemiler fenere hikâye getirir" gibi dizeyi tekrar eden) ise 3 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

1.4. TAM PUAN (6 PUAN)

Her doğru örnek 1 puan (5 puan):

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

- Ünsüz yumuşaması: **ışığı** (ışık → ışığ-ı).
- Ünsüz benzeşmesi: **sokakta** (sokak + -da → -ta).
- Ünlü düşmesi: **gönlümde** (gönül → gönl-üm) ya da **sabrı** (sabır → sabr-ı).
- Ünlü daralması: **bekliyor** (bekle- + -yor → bekli-yor). ("uzanıyor" kabul edilmez; buradaki -ı- yardımcı ünlüdür.)
- Ulama: **akşam olur**, **gün ağarır**, **taşın üstünde** (herhangi biri). Söyleyişe katkısı (1 puan): Ses olayları kelimelerin söylenişini kolaylaştırır, dizelerin akıcı ve ahenkli okunmasını sağlar; ulama dizeleri bütün hâlinde, kesintisiz söyletir. **KISMİ PUAN:** Her doğru örnek için 1 puan; kelimenin yazılıp ses olayının yanlış satıra yerleştirilmesi puan getirmez. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

2.1. TAM PUAN (4 PUAN)

"Sen" diye seslenilen varlık **Tanrı**'dır (ilahi sevgili) (2 puan). Tema: **ilahi aşk** (Tanrı sevgisi) (1 puan). Ana duygu: Tanrı'ya duyulan sevgi ve O'na kavuşma özlemi; teslimiyet (1 puan). **KISMİ PUAN:** "Sevgili" yazılıp ilahi boyut belirtilmemişse 1 puan; tema "aşk" olarak yazılmışsa 1 puan verilir. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

2.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her dize için sanat adı 1 puan, kattığı anlam 1 puan.

- *Ben yanarım dünü günü* → **Kapalı istiare** (yanmak kelimesi mecaz anlamda; söyleyici ateşe/yanan bir nesneye benzetilmiş, benzetilen söylenmemiştir). Anlam: Aşk acısının gece gündüz sürdüğünü, söyleyicinin bu aşkla tükendiğini güçlü biçimde anlatır. ("Mecaz" ya da "istiare" cevabı da kabul edilir.)
- *Ne varlığa sevinirim / Ne yokluğa yerinirim* → **Tezat (zıtlık)**: varlık–yokluk, sevinmek–yerinmek karşıtlığı. Anlam: Söyleyicinin dünya nimetlerine kayıtsızlığını, tek değer verdiği şeyin Tanrı sevgisi olduğunu vurgular.
- *Aşk denizine daldırır* → **Teşbih (benzetme)**: Aşk (benzeyen) denize (benzetilen) benzetilmiştir; benzetme edatı ve yönü söylenmemiştir. Anlam: Aşkın sınırsızlığını, insanı tümüyle kuşatıp içine çektiğini somutlaştırır. **KISMİ PUAN:** Sanat doğru, anlam açıklaması yoksa 1 puan; üçüncü dizede "istiare" yazılmışsa açıklama uygun olmak koşuluyla 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

2.3. TAM PUAN (6 PUAN)

a) (2 puan) Tekrar edilen dize, nakarat gibi şiire ahenk ve ritim kazandırır (1 puan); şiirin ana düşüncesini ("tek istediğim sensin") her dörtlükte yineleyerek pekiştirir, söyleyicinin bağlılığını vurgular (1 puan). b) (her dize 2 puan) Örnek cevaplar:

- *Ben yanarım dünü günü* → "Gece gündüz senin aşkınla acı çekiyorum / seni özlüyorum."
- *Aşkın ile avunurum* → "Sana duyduğum sevgiyle teselli buluyorum / huzur buluyorum." Anlamı koruyan farklı günlük dil ifadeleri kabul edilir. **KISMİ PUAN:** a) Yalnız ahenk ya da yalnız vurgu yazılmışsa 1 puan. b) Dizenin anlamı korunmuş ancak mecaz kaldırılmamışsa ("gece gündüz yanıyorum") 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da anlamı bozan ifade.

3.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Konu (2 puan): Kelime seçiminin anlatıma etkisi / sözün inceliği. **Ana düşünce** (2 puan): Özenle seçilmiş tek bir kelime, anlatımı süslü ve yavan cümlelerden daha güçlü kılar; edebiyat, kelimeleri tartarak kullanmakla başlar. **Yazılış amacı** (2 puan): Yazarın kelime seçimi üzerine kişisel düşünce ve deneyimlerini paylaşmak,

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

okuru sözün ağırlığı üzerine düşündürmek. **KISMİ PUAN:** Ana düşünce "kelimeler önemlidir" gibi genel yazılmışsa 1 puan; amaç "bilgi vermek" yazılmışsa 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

3.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Her özellik için uygun kanıt 2 puan. Kabul edilen kanıtlar:

- Kesin sonuçlara varmaz → "Ölçü nedir, bilmiyorum; belki de ölçü yoktur." / "Belki hiç o ağırlığı tutturamayacağım."
- İçten, kendisiyle konuşur gibi anlatım → "Olsun; denemek bile bir şeydir." / "Şunu iddia etmiyorum" / "... düşünüyorum şimdi".
- Gözlem ve deneyim → Dedesinin anlatmadan önce susmasını hatırlaması; "dedemin sessizliğini hâlâ hatırlıyorum".
- Kanıtlama zorunluluğu duymadan kişisel görüş → "Edebiyatın yaptığı şey belki de budur" / "süs çoğu zaman anlamı örter". Aynı cümle iki özellik için kullanılamaz; mantıklı gerekçeyle farklı cümleler de kabul edilir. **KISMİ PUAN:** Kanıt uygun ancak özellikle ilişkisi zayıfsa 1 puan; aynı cümlenin tekrarında ikinci kullanım 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da metinde olmayan cümleler.

3.3. TAM PUAN (4 PUAN)

yontup (yontmak) (2 puan): Mecaz anlamda; bir sözün fazlalıklarını atarak ona biçim vermek, düzeltip işlemek. **yavan** (2 puan): Tatsız, etkisiz, kuru; anlatım gücü olmayan. **KISMİ PUAN:** "Yontmak" için yalnız gerçek anlam (ağacı/taşı kesip biçimlendirmek) yazılmışsa 1 puan; "yavan" için "kötü" gibi genel karşılık 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da yanlış.

3.4. TAM PUAN (4 PUAN)

Uygun dize: **"Ben yanarım dünü günü"** (1 puan). Açıklama (3 puan): Yunus Emre'nin "yanmak" kelimesi sözlük anlamıyla (ateşte yanmak, sıcaklık) değil, gece gündüz süren aşk acısı ve özlem anlamında kullanılmıştır. Yazarın belirttiği gibi şair, kelimeye yeni bir anlam yüklemiş; bu yeni anlam bir imge oluşturmuştur. Okur, "yanıyorum" sözünün altındaki özlemi ve aşkı "kazıyarak" bulur. **KISMİ PUAN:** Dize doğru, açıklama yalnız "mecaz anlamda kullanılmış" düzeyindeyse 2 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz dize.

4.1. TAM PUAN (6 PUAN)

a) (2 puan) Metin A'nın iletisi **açıktır**: Yayla yolunun açılacağı, köprüde dikkat edilmesi gerektiği doğrudan ve net biçimde söylenmiştir; okur yorum yapmaz. b) (2 puan) Metin B'nin örtük iletisi: Baharın gelişiyle doğa yeniden canlanmış, yük ve sıkıntı bitmiş, insana yeni bir umut kapısı açılmıştır (benzer ifadeler kabul). c) (2 puan) **Metin B** yoruma daha açıktır; çünkü duygular imge ve mecazlarla (dağın yük atması, derenin türkü tutturması, yaylanın kapı aralaması) dolaylı anlatılmıştır; okur anlamı kendisi oluşturur. **KISMİ PUAN:** Her şıkta doğru belirleme var, gerekçe yoksa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tersine cevap.

4.2. TAM PUAN (4 PUAN)

Edebiyat: fonetik (işitsel) sanatlar; malzemesi **dil** (kelimeler, sözcükler) (2 puan). **Resim**: plastik (görsel) sanatlar; malzemesi **boya / renk** (tuval, fırça da kabul) (2 puan). **KISMİ PUAN:** Grup doğru, malzeme yoksa her sanat için 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da gruplar yanlış.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

4.3. TAM PUAN (8 PUAN)

Her ölçüt satırı 2 puan (her sütun 1 puan). | Ölçüt | Metin A | Metin B | | --- | --- | --- | | Yazılış amacı | Bilgi vermek, duyurmak, uyarmak | Duygu ve hayal uyandırmak, estetik zevk vermek | | Kelimelerin kullanımı | Gerçek anlam; nesnel, günlük/resmî dil | Mecaz ve imge (yük atmak, türkü tutturmak, yeşil halı, kapı aralamak) | | Karın erimesini anlatan ifade | "kar ... erimiştir" | "Kar gitti, dağ omzundan yükü attı" | | Okurdan beklenen | Bilgiyi uygulamak (yola çıkmak, bilgi vermek) | Yorumlamak, duyguyu paylaşmak | **KISMİ PUAN:** Yalnız bir sütun doldurulmuşsa satır başına 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da sütunlar yer değiştirmiş.

5.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Her doğru düzeltme 1 puan (yanlış ve doğru biçim birlikte yazılmalıdır): | Yanlış | Doğru | Kural | | --- | --- | --- | | kumsalda ki | kumsaldaki | Ek olan -ki bitişik yazılır. | | Rüzgar | Rüzgâr | Düzeltme işareti | | sabrı dağ kadar gönlü deniz kadar | sabrı dağ kadar, gönlü deniz kadar | Sıralı cümleler virgülle ayrılır. | | geçdikçe | geçtikçe | Ünsüz benzeşmesi (sertleşme) yazıya yansır. | | ışıklarıda | ışıkları da | Bağlaç olan da ayrı yazılır. | | herşey | her şey | Ayrı yazılır. | | akdeniz'in | Akdeniz'in | Özel adlar büyük harfle başlar. | | yanlız | yalnız | Yazım | **KISMİ PUAN:** Yanlış bulunmuş ancak düzeltme hatalıysa 0; sekizden fazla "yanlış" işaretlenip doğru olan bir ifade bozulmuşsa her biri için 1 puan kırılır (en az 0). **SIFIR PUAN:** Boş ya da hiçbiri doğru değil.

5.2. TAM PUAN (12 PUAN)

Dereceli puanlama anahtarı: | Ölçüt | Tam | Kısmi | Sıfır | | --- | --- | --- | --- | | Tema ve ana duyguya uygunluk (2) | Baharın gelişi, doğanın canlanması ve umut/sevinç duygusu korunmuş (2) | Tema var, duygu belirsiz (1) | Konu dışı (0) | | Betimleme unsurları (3) | Niteleyici kelimeler, en az iki duyuya seslenen ifade ve en az bir imge/çağrışım (3) | Yalnız niteleyici kelimeler (1–2) | Betimleme yok, olay anlatımı (0) | | Paragraf bütünlüğü ve akış (2) | Tek konu etrafında, cümleler bağlantılı (2) | Kopuk cümleler (1) | Dağınık (0) | | Yazım kuralları (2) | Hata yok (2) | 1–2 hata (1) | 3 ve üzeri hata (0) | | Noktalama (2) | Hata yok (2) | 1–2 hata (1) | 3 ve üzeri hata (0) | | Uzunluk ve özgünlük (1) | 6–8 cümle, dizeler aynen aktarılmamış (1) | — | Sınır dışı ya da dizeler kopyalanmış (0) | Örnek cevap: "Sabahın ilk ışığıyla dağın tepelerindeki beyazlık çekilmiş, kayalar günlerdir taşıdıkları ağır yüklerinden kurtulmuş gibi görünüyordu. Aşağıda dere, kabarmış sularıyla taşların arasından geçerken neşeli bir uğultu çıkarıyordu. Yolun iki yanı, üzerine basmaya kıyılamayacak kadar taze bir yeşille örtülmüştü. Havada ıslak toprağın ve yeni biçilmiş otun kokusu vardı. Uzakta, yaylaya çıkan patikanın başındaki tahta kapı rüzgârla hafifçe aralanıyordu. Sanki dağ, bütün kışı dışarıda bırakmış, bizi içeri çağırıyordu." **KISMİ PUAN:** Ölçüt tablosuna göre verilir. **SIFIR PUAN:** Boş ya da konu dışı yazı.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif